

RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE

**IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM
SLUČAJEVIMA KRŠENJA PRAVA
NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA
U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2020.
GODINU**

SEPTEMBAR 2021.

**IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM SLUČAJEVIMA KRŠENJA
PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BOSNI I
HERCEGOVINI ZA 2020. GODINU**

Izdavač:

RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE

Sarajevo 2021.

**IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM
SLUČAJEVIMA KRŠENJA PRAVA
NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA
U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2020.
GODINU**

Sadržaj

1. UVOD	7
2. OPĆE INFORMACIJE	9
A. EVROPSKA KONVENCIJE O LJUDSKIM PRAVIMA	9
B. USTAV BOSNE I HERCEGOVINE I USTAV ENTITETA	10
C. ZAKON O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI	11
D. ZAKON O ZABRANI DISKRIMINACIJE	12
3. SAŽETAK IZVJEŠTAJA O RADU KOMISIJE ZA SLOBODU VJERE RIJASETA IZ-e U 2020.	13
PROPISI KOJI SADRŽE SPORNE ODREDBE	13
4. PRIKAZ REGISTRIRANIH SLUČAJEVA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BIH ZA 2020.	16
A. PRIJAVE KOJE JE DIREKTNO PRIMILA KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE RIJASETA ISLAMSKE ZAJEDNICE BIH TOKOM 2020.	16
B. SLUČAJEVI REGISTRIRANI KROZ PRAĆENJE MEDIJA TOKOM 2020.	17
1. Registrirani slučajevi sknavljenja džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice	18
2. Fizički i verbalni napadi	20
3. Diskriminacija u javnim ustanovama.	21
4. Govor mržnje i islamofobija	23
PREPORUKE	25
PRILOG IZVJEŠTAJU PRIMJERI DOBRE PRAKSE	27

1. UVOD

Izveštaj o registriranim slučajevima kršenja prava na slobodu vjere muslimana u Bosni i Hercegovini obuhvata slučajeve koje je Komisija za slobodu vjere Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini primila i razmatrala u 2020. godini. Nakon Uvoda, u drugom dijelu prezentirane su opće informacije o radu Komisije, kao i najvažnije pravne odredbe o zaštiti slobode vjere i uvjerenja u Bosni i Hercegovini. U trećem dijelu je Sažetak izvještaja o radu Komisije. Slijedi četvrti dio Izvještaja koji obuhvata pojedinačne žalbe i prigovore muslimana na ograničavanje prava na slobodu vjere ili diskriminaciju. Ovaj dio uključuje i slučajeve kršenja slobode vjere registrirane kroz praćenje medija, a koji se ogledaju u skrnavljenju džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice, te fizičkih napada, verbalnih prijetnji, govora mržnje i islamofobija. I u izvještaju za 2020. godinu je segment obrazovanja (diskriminacija bošnjačke djece u obrazovnim institucijama u bosanskohercegovačkom entitetu RS). Posljednji, peti dio, sadrži preporuke.

U Bosni i Hercegovini postoji adekvatna zakonska osnova za zaštitu prava na slobodu vjere ili uvjerenja i eliminaciju diskriminacije na osnovu vjere ili uvjerenja. Međutim, teškoće se javljaju u primjeni zakonskih propisa, često zbog njihove neusklađenosti ili različite organizacione strukture državne organizacije i njenog ustrojstva, zatim zbog nedovoljne edukacije o načinima i mehanizmima ostvarivanja zaštite vjerskih prava, nepoznavanja zakonskih mogućnosti, te izostanka akomodacije vjere u posebnim regulatornim okruženjima, kao što je npr. radno mjesto.

U javnim ustanovama u bosanskohercegovačkom entitetu Republika Srpska istaknuti su pravoslavni simboli i ikonografija Srpske pravoslavne crkve - prakse koje nemaju pravno uporište i koje su protivne principu odvojenosti države i vjere i jednakosti vjerskih zajednica. Komisija upozorava na neprimjerenu ikonografiju, svetkovine, slave i druge diskriminirajuće sadržaje u javnim ustanovama i institucijama, naročito u Republici Srpskoj. Uočeno je pretjerano, neprimjereno prisustvo ikonografije u javnim ustanovama i

institucijama koje pripadnike drugih vjerskih uvjerenja dovode u nepovoljan i diskriminatorni položaj. Krsne slave, pravoslavni religijski obredni programi kojima su podvrgnuti i muslimani ugrožavaju njihovo pravo na slobodu vjere i uvjerenja, a što je naročito izraženo u javnim školama.

Velik broj gradova i opština u RS-u obilježavaju jedan pravoslavni praznik kao dan opštine. Ti dani se obilježavaju kao javni praznici. Pravoslavni religijski praznik, Spasovdan je krsna slava grada Banja Luka. Ovaj praznik obilježava grad Banja Luka zajedno sa SPC svake godine 6. juna. Obilježavanje počinje obavljanjem svete religijske liturgije i obično je u sklopu šire manifestacije koju organizuje grad Banja Luka pod nazivom „Proljeće u Banja Luci“¹ Krsna slava grada Zvornika je Sveta Petka Trnova koja se smatra i zaštitnicom grada. Ovaj praznik se obilježava 8. augusta koji počinje sa svetom liturgijom, a nastavlja s povorkom kroz grad na čelu s ikonom Svete Petke Trnove. Ovaj dan se obilježava kao javni praznik koji se čestita svim građanima Zvornika, a organizuje se u sklopu gradske manifestacije „Ljeto u Zvorniku“²

Ovaj problem nije do sada ozbiljno tretiran. Komisija smatra da sekularna država ima obavezu zaštititi svakog pojedinca od diskriminacije i indoktrinacije, a naročito diskriminacije po osnovu vjere i vjerskog uvjerenja.

Govor mržnje i krivična djela iz mržnje su i dalje prisutna u našem društvu. Institucije Bosne i Hercegovine nisu pokazale dovoljno spremnosti i kapaciteta u borbi protiv ove negativne i društveno vrlo opasne pojave. Govor mržnje naročito je prisutan na društvenim mrežama, a koje nisu do sada dovoljno tretirane kroz sudske postupke. Za pohvalu je odluka Kantonalnog suda u Travniku u predmetu Br. **49 0 K 041 354 18 Kž** kojom je optuženog osudio za krivično djelo iz mržnje³, te izrekao kaznu od 9 mjeseci zatvora i 10.500KM naknade štete za oštećenu stranu.

1 Ime i prezime autora i naslov članka, <https://www.nezavisne.com/novosti/banjaluka/Liturgijom-pocelo-obiljezavanje-krsne-slave-grada-Banjaluka/542235> (pristupljeno 3.9.2019.)

2 Ime i prezime autora i naslov članka, <http://www.gradzvornik.org/2019/08/09/proslavljena-slava-grada-zvornika/?script=lat> (pristupljeno 13.2.2020.)

3 čl. 362 st. 2 a u vezi čl. 2. tačka 11 KZ FBiH

2. OPĆE INFORMACIJE

Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je 13. 9. 2012. godine donio odluku o formiranju Komisije za slobodu vjere kao nezavisnog, stručnog i savjetodavnog tijela Rijasetu koja treba pomoći Rijasetu kako bi uspješnije izvršio svoju ustavnu dužnost staranja o vjerskim pravima muslimana. (član 57. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini-prečišćeni tekst)

Komisija je nadležna za: promociju poštivanja slobode vjere, evidentiranje povrede vjerskih prava pripadnika Islamske zajednice, informiranje pripadnika Islamske zajednice o njihovim vjerskim pravima i načinima pravne zaštite, saradnju sa državnim institucijama i drugim organizacijama u zemlji i inostranstvu, predlaganje Rijasetu IZ-e zauzimanja stava ili aktivnosti po pitanju eventualne povrede prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice. Komisija podnosi izvještaj Rijasetu o registriranim slučajevima ograničavanja prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice jednom godišnje. Komisija ima devet članova/ica, u sastavu: Remzija Pitić, predsjednik komisije, dr. Dževada Šuško, mr. Emir Kovačević, potpredsjednik Komisije, dr. Nedim Begović, dr. Ahmed Purdić, Senada Tahirović, Mensur Karadža, dr. Ekrem Tucaković, dr. Hikmet Karčić. Sekretar Komisije je Nihad Mehmedović.

Komisija djeluje u svjetlu važećih odredbi o pravu na slobodu vjere u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine, a prije svega:

A. EVROPSKE KONVENCIJE O LJUDSKIM PRAVIMA

1. Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere; ovo pravo uključuje slobodu promjene vjere ili uvjerenja i slobodu čovjeka da, bilo sam ili zajedno s drugima, javno ili privatno, ispoljava vjeru ili uvjerenje obredima, poučavanjem, praksom i pridržavanjem.

2. Sloboda ispovijedanja vjere ili uvjerenja može biti podvrgnuta samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i neophodna su u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, radi zaštite javnog reda, zdravlja i morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih (član 9. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, *Rim, 4. novembra 1950.*).

B. USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE I USTAVA ENTITETA

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (član II stav 2.).

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje: ... g) Slobodu misli, savjesti i vjere (član II stav 3.)

Uživanje prava i sloboda, predviđenih ovim članom ili međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, obezbijeđeno je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su pol, rasa, boja, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno i socijalno porijeklo ili povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status (Ustav Bosne i Hercegovine član II stav 4.)

Federacija će osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Aneksu ovog ustava. Posebno:

(1) Sve osobe na teritoriji Federacije uživaju prava na:

d) zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, polu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom i socijalnom porijeklu;

l) slobodu mišljenja, savjesti i uvjerenja; slobodu religije, uključujući privatno i javno vjeroispovjedanje (Ustav Federacije Bosne i Hercegovine čl. 2. st. (1) tačka d) i l) poglavlja II. Ljudska prava i osnovne slobode).

Građani Republike su ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima, jednaki su pred zakonom i uživaju istu pravnu zaštitu bez obzira na rasu, pol, jezik, nacionalnu pripadnost, vjeroispovijest, socijalno porijeklo, rođenje, obrazovanje, imovno stanje, političko i drugo uvjerenje, društveni položaj ili drugo lično svojstvo. (Ustav RS-a član 10.)

Jamči se sloboda vjeroispovesti. Vjerske zajednice su jednake pred zakonom, slobodne u vršenju vjerskih poslova i vjerskih obreda, mogu osnivati vjerske škole i izvoditi vjersku nastavu u svim školama svih stepena obrazovanja, baviti se privrednim i drugim djelatnostima, primati poklone, stvarati zadužbine i njima upravljati, u skladu sa zakonom. (Ustav RS-a član 28.)

C. ZAKONA O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI

Svako ima pravo na slobodu vjere i uvjerenja, uključujući slobodu javnog ispovijedanja, odnosno neispovijedanja vjere. Isto tako, svako ima pravo prihvatiti ili promijeniti vjeru, kao i slobodu - bilo sam ili u zajednici s drugima, javno ili privatno - da na bilo koji način očituje svoja vjerska osjećanja i uvjerenja obavljanjem obreda, izvršavanjem i pridržavanjem vjerskih propisa, držanjem do običaja i drugih vjerskih aktivnosti. Svako ima pravo na vjersku pouku, koju će vršiti samo osobe koje na tu službu imenuje službeno tijelo ili predstavnik njegove crkve ili vjerske zajednice - kako u vjerskim ustanovama tako u javnim i privatnim predškolskim ustanovama i osnovnim školama te višim nivoima obrazovanja što će se regulirati posebnim propisima. (čl. 4. st. 1.) („Službeni glasnik BiH“, broj 5/04)

D. ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE

Prema ovom zakonu diskriminacija na osnovu vjere ili uvjerenja je svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica na osnovu vjere ili uvjerenja, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima javnog života (čl. 2. st. 1.). Zabrana ovakve diskriminacije primjenjuje se na sve javne organe kao i na sva fizička ili pravna lica, kako u javnom tako i u privatnom sektoru, u svim oblastima, a naročito: zaposlenja, članstva u profesionalnim organizacijama, obrazovanja, obuke, stanovanja, zdravstva, socijalne zaštite, dobara i usluga namijenjenih javnosti i javnim mjestima te obavljanja privrednih aktivnosti i javnih usluga. (čl. 2.). („Službeni glasnik BiH“ broj: 59/09 i 66/16)

3. SAŽETAK IZVJEŠTAJA O RADU KOMISIJE ZA SLOBODU VJERE RIJASETA IZ-e U 2020.

Komisija je u 2020. godini svoj rad prilagodila uslovima pandemije COVID-19, zbog čega je održala jednu redovnu i dvije telefonske sjednice. Zaprimila je ukupno tri prijave, te zabilježila devet slučajeva koje prati putem medija. Komisija je nastavila da prima prijave povrede prava na slobodu vjere e-mailom, putem formulara u elektronskoj ili štampanoj formi, te pružanje savjeta i pomoći elektronskim putem.

PROPISI KOJI SADRŽE SPORNE ODREDBE

Pojedini zakoni sadrže sporne odredbe sa apsolutnom zabranom javnog vjerskog izražavanja, kao npr. zakoni o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta, zatim zakoni o sudovima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu, te Zakon o državnoj službi u Federaciji BiH.

Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine⁴ u čl. 36. st. 3. navodi da je dužnost policijskih službenika da budu „nepriistrasni i da se suzdrže od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok su na dužnosti“. Identičnu formulaciju sadrže Zakon o policijskim službenicima Federacije BiH⁵ u čl. 36. st. 3.; Zakon o policijskim službenicima Republike Srpske⁶ u čl. 39. st. 3. i Zakon o policijskim službenicima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁷ u čl. 48.st. 3.

4 Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine Sl. glasnik broj 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 07/12

5 Zakonu o policijskim službenicima Federacije BiH (*Službene novine Federacije BiH*, br. 27/05 i 70/08)

6 Zakon o policijskim službenicima Republike Srpske (*Službeni glasnik Republike Srpske* br.20/14)

7 Zakonu o policijskim službenicima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine*, brojevi: 41/07, 04/08, 36/09 i 60/10)

Zabrana javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja sadržana je i u zakonima o sudovima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu. U čl. 13. st. 1. Zakona o sudovima u Federaciji BiH⁸ se kaže da: „Suci i službenici Suda ne smiju ispoljavati bilo kakvu vjersku, političku, nacionalnu ili drugu pripadnost za vrijeme obavljanja službenih dužnosti.“ Identičnu formulaciju sadrži i Zakon o sudovima Republike Srpske⁹ u čl. 13. st. 1., dok Zakon o sudovima Brčko distrikta¹⁰ u čl. 14. ima sličnu odredbu koja glasi: „Sudije ne smiju isticati oznake vjerske, političke, nacionalne ili druge pripadnosti, niti se takve oznake smiju isticati bilo gdje u sudskim prostorijama.“ Zakon o sudu Bosne i Hercegovine¹¹ nema takvu ili sličnu odredbu koja bi se odnosila na vjerska ograničenja.

U Zakonu o državnoj službi u Federaciji BiH¹² u čl. 17. st. 3. se kaže: a) da je državni službenik nepristrasan, a naročito da se „suzdržava od javnog ispoljavanja političkih uvjerenja i ne zloupotrebljava vjerska uvjerenja“. Za razliku od ovog zakona, Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine¹³ u čl. 14. st. 3. ističe se da: a) ne spominje vjerska uvjerenja i ograničava se zabrana državnim službenicima na „javno ispoljavanje svojih političkih uvjerenja“. Također, u Zakonu o državnim službenicima u Republici Srpskoj¹⁴ u čl. 6. st. 3. ograničava se na zabranu „zastupanja političkih uvjerenja“. Zakon o državnoj službi u organima javne uprave Brčko distrikta Bosne i Hercegovine¹⁵ primjenjuje načelo političke nezavisnosti pa se u čl. 4. st. 9. navodi da „službenicima, odnosno namještenicima u radu nije dozvoljeno da potpadaju političkom uticaju, niti da u toku radnog vremena promovišu ideje političkih

8 Zakon o sudovima u Federaciji BiH (*Sl. novine FBiH* 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13 i 52/14)

9 Zakona o sudovima Republike Srpske (*Službeni glasnik Republike Srpske*, broj 111/04, broj 109/05), broj 37/06, broj 119/08, broj 58/09)

10 Zakon o sudovima Brčko distrikta, (*Sl. gl. BD BiH* 19/07, 20/07, 39/09 i 31/11)

11 Zakon o sudu BiH (*Službeni glasnik Bosne i Hercegovine* br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 9/04, 35/04, 61/04, 32/07)

12 Zakon o državnoj službi Federacije BiH, *Službene novine Federacije BiH*, broj: 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06 i 04/12

13 Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik BiH*, br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 i 40/12)

14 Zakon o državnim službenicima (*Sl. glasnik RS*, br. 118/2008, 117/2011, 37/2012 i 57/2016)

15 Zakon o državnoj službi u organima javne uprave Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik Brčko distrikta BiH*, broj 9/14)

stranaka“. Drugim riječima, kada govorimo o zakonima o državnoj službi, samo Zakon o državnoj službi Federacije BiH postavlja vjerska ograničenja.

Sporne odredbe iz gore navedenih zakona sadrže apsolutnu zabranu javnog vjerskog izražavanja. Želimo naglasiti da čl. 9. st. 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima štiti vjersko izražavanje „privatno i javno“ uključujući javna mjesta i radno mjesto.¹⁶ Vjersko izražavanje na radnom mjestu može biti ograničeno samo ako su ispunjeni uvjeti iz stava 2. čl. 9. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Potrebno je izmijeniti sporne odredbe iz gore navedenih zakona na način da se ograničava vjersko izražavanje samo ako takvo izražavanje narušava nepristrasnost rada institucije i kada je neophodno u demokratskom društvu, a kako je predviđeno Evropskom konvencijom o ljudskim pravima u čl. 9. st. 2.

¹⁶ Eweida i dr. v. UK, presuda Evropskog suda za ljudska prava od 27. 5. 2013. god. pristupljeno 29. 1. 2018. file:///D:/MRV%20-%20Emir/Downloads/001-115881.pdf

4. PRIKAZ REGISTRIRANIH SLUČAJEVA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BiH ZA 2020.

A. PRIJAVE KOJE JE DIREKTNO PRIMILA KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE RIJASETA ISLAMSKJE ZAJEDNICE BiH TOKOM 2020.

Komisija za slobodu vjere Rijasetu Islamske zajednice u BiH je tokom 2020. godine ukupno primila tri prijave ograničavanja prava na slobodu vjere. Slijedi kratak prikaz registriranih slučajeva:

1. Zaposlenik Federalne uprave policije žalio se zbog odbijanja poslodavca da mu omogući nošenje brade na radnom mjestu. Odbijanje se zasniva na Instrukciji koja propisuje da uniformisani policijski službenici moraju biti obrijani, dok kosa i brkovi moraju biti uredni. Podnosilac prijave je musliman koji želi da nosi bradu iz vjerskih razloga i smatra da je nošenje brade znak poštovanja islamskih normi i predanost Bogu. On ne želi da ugrozi ni na koji način rad, profesionalnost i nepristrasnost Tužene, ali smatra da nošenje uredne brade ne smeta tim principima. Nakon što je upoznat sa pravilima i dužnostima koje imaju uniformisani policajci tj. da ne može nositi bradu, on je poštovao tu odluku ali je odlučio pokrenuti sudski postupak protiv poslodavca. Prvostepenom odlukom Suda utvrđena je diskriminacija apelanta i sada se čeka odluka drugostepenog organa po žalbi Tužene.

2. Komisija je primila prigovor Admira Bećirovića, pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, zbog uskraćivanja prava na nošenje brade. Podnosilac prijave navodi da želi da nosi bradu isključivo iz vjerskih razloga, odnosno zbog upotpunjavanja jedne od vjerskih dužnosti. Imenovani, također navodi da je, u vrijeme dok je u OSBiH bilo dozvoljeno nošenje brade, poštivao propise o

maksimalnoj dužini do 1cm. Redovno je koristio zaštitnu masku i uredna kratka brada nikada mu nije smetala. Imenovani smatra da nošenje brade koja je uredno podšišana i skraćena ne predstavlja smetnju za obavljanje svih dužnosti vojnog lica, niti za korištenje i upotrebu vojne opreme. To dokazuje činjenica da u nekim zemljama članicama NATO-a je dozvoljeno nošenje propisanog oblika brade kao što je u oružanim snagama Austrije, Češke, Njemačke, Italije itd. Stoga nesporno je da postoji više primjera u državama članicama NATO koje dozvoljavaju nošenje brade pripadnicima OS. Postupak pokrenut pred Sudom, prvostepenom odlukom odbijen tužbeni zahtjev i sada se čeka odluka drugostepenog organa po žalbi.

3. Muhammed-ef. Velić, imam džamije Ferhadija u Sarajevu, podnio je prijavu u kojoj navodi da je Haris Pendić iz Mostara objavio video uradak na Youtubeu u kome mu je zaprijetio smrću. Na osnovu prijave Muhamed-ef. Velića, imenovani je priveden i saslušan u policiji, nije poznato da li je pokrenut postupak.

B. SLUČAJEVI REGISTRIRANI KROZ PRAĆENJE MEDIJA TOKOM 2020.

U ovom dijelu prezentirani su slučajevi registrirani putem praćenja medija tokom 2020. godine. Podijeljeni su u sljedeće grupe:

1. Slučajevi skrnavljenja džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice;
2. Fizički i verbalni napadi;
3. Diskriminacija u javnim ustanovama;
4. Govor mržnje i islamofobija.

Ovi napadi registrirani su na cijelom području Bosne i Hercegovine, a najčešće u povratničkim područjima.

1. Registrirani slučajevi sknavljenja džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice

Bosanska Dubica, 13.01.2020., Ponovo napadnuta džamija u Bosanskoj Dubici

U Medžlisu Islamske zajednice Bosanska Dubica evidentiran je napad na Čaršijsku džamiju u kojem je razbijen prozor i oštećena fasada na više mjesta, a radi se o džamiji koja još nije otvorena. Slučaj je prijavljen nadležnim organima, koji su izvršili uviđaj. Ovo nije prvi napad na Čaršijsku džamiju u ovom gradu, napadi i verbalna vrijeđanja u prostoru oko ove džamije česta su pojava. Posljednji napad desio se u oktobru prošle godine. Džamija je izgrađena početkom 17. vijeka. Harem džamije proglašen je nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine.

Sarajevo, 06.04.2020., Razbijena stakla na džamiji u Sarajevu

Policajci MUP-a Kantona Sarajevo uhapsili su A. B. i S. Š., obojica iz Sarajeva, zbog sumnje da su oštetili stakla na džamiji u ulici Komatin u općini Stari Grad. Oni se sumnjiče za krivično djelo oštećenje tuđe stvari, a o svemu je obaviješten i tužilac Tužilaštva Kantona Sarajevo. Stanovnici ovog naselja tvrde da je džamija u posljednjih godinu dva puta "napadnuta od strane nasilnika i mentalno neuračunljivih osoba". Imenovani su betonskim blokovima oštetili prozore na džamiji i objektu do džamije. Prošle godine za ramazan napali su ljude koji su se vraćali sa teravih-namaza. Iz MUP-a KS saopćili su da su uhapšeni predati u prostorije Jedinice za osiguranje objekata i zadržavanje osoba lišenih slobode MUP-a KS, te da policija nastavlja rad na dokumentovanju ovog krivičnog djela.

Bratunac, 20.08.2020., Uginula svinja bačena u harem Gradske džamije u Bratuncu

U četvrtak 20. augusta 2020. godine u haremu Gradske džamije u Bratunac pronađena je uginula domaća svinja. Odmah po saznanju Medžlis Islamske zajednice Bratunac prijavio je ovaj incident Policijskoj stanici u Bratuncu. Glavni imam Medžlisa Islamske zajednice Bratunac ističe da ovo ne može biti slučajnost jer se radi o domaćoj životinji koja se ne uzgaja u centru Bratunca, odnosno u blizini džamije, te je životinja morala biti namjerno donesena i ostavljena na tom mjestu. Već nekoliko mjeseci imami i džematlije ovog džemata u jutarnjim satima u haremu džamije, zatiču i bačene vreće sa smećem. Incident se desio na prvi dan Nove hidžretske 1442. godine, što je dodatno uznemirilo džematlije. Glavni imam ističe da, nakon ovog incidenta, jasno je da ni smeće koje pronalaze skoro svako jutro u haremu džamije nije tu slučajno ili greškom ostavljeno.

Bijeljina, 11.10.2020., Atik džamija još jednom meta vandalskog napada

U noći sa subote na nedjelju napadnuta je Sultan Sulejmanova Atik džamija u Bijeljini, nacionalni spomenik Bosne i Hercegovine. Nepoznata lica su razbila stakla na dva džamijska prozora, a slučaj su policiji prijavili službenici Medžlisa Islamske zajednice Bijeljina. Ovo nije samo napad na džamiju kao vjerski objekat, već i skrnavljenje nacionalnog spomenika. Policija je napravila službenu zabilješku, a na insistiranje službenika Medžlisa, budući da se radi o nacionalnom spomeniku, naknadno je došao i inspektor sa timom koji je obavio temeljit uviđaj. Izuzeli su oba kamena kojim je prozor razbijen i dio ograde koja je razvaljena sa stražnje strane džamije. Atik (Stara) džamija je najstarija džamija u Bijeljini, sagrađena između 1520. i 1566. godine.

2. Fizički i verbalni napadi

Srebrenica, 20.02.2020., Učenica sa hidžabom verbalno napadnuta

Učenica devetog razreda Prve osnovne škole u Srebrenici, inicijala F. S., koja nosi hidžab napadnuta je tokom jučerašnjeg dana kada se vraćala kući iz škole. Kako je kazala njena majka, desetak učenika srpske nacionalnosti opkolilo je njenu kćerku, provocirali su jer je pokrivena i nisu joj dali da ide. Također, kako tvrdi majka, skakali su oko nje i tražili joj maramu. Srebrenički imam Ahmed Hrustanović na društvenim mrežama je napisao: „Sjećate se slike djece koja veličaju četnike u osnovnoj školi u Srebrenici? Danas su ta ista djeca nakon nastave napala djevojčicu Bošnjakinju koja nosi hidžab. Šta je sljedeće?“ Glasnogovornik PU Zvornik potvrdio je kako je ovaj slučaj prijavljen policiji, te istakao da su policijski službenici PS Srebrenica postupili prema prijavi. O ovom slučaju obaviješten je i dežurni tužilac Okružnog tužilaštva Bijeljina i Centar za socijalni rad.

Bijeljina, 03.05.2020., Napad policijskih službenika na Bošnjaka u karantinu

Duško Tomić, advokat Ermina Krivića koji je došao iz Švedske u Bosnu i Hercegovinu kako bi s porodicom proveo ramazan i bajram, izjavio je da njegov branjenik u karantinu u Bijeljini ima problema na vjerskoj i nacionalnoj osnovi. Dolaskom u Bosnu i Hercegovinu imenovani je dobio rješenje da može ići kući u Janju, međutim nakon što se javio u Zdravstvenu organizaciju u RS-u isto mu je ukinuto i izdato drugo rješenje gdje mu se određuje karantin od 14 dana. Advokat ističe da su njegovog branjenika odmah po zatvaranju u karantin, policajci „uzeli na zub“, jer je rekao da ne želi u salu sa 30 ljudi gdje bi se mogao zaraziti, zbog čega ga je policija kaznila zatvaranjem u kabinet srpskog jezika, što Tomić smatra brutalnom provokacijom koja je zatim nastavljena riječima „**Šta hoćeš, hoćeš sam da klanjaš, nemoj da te vežemo**“. Provokacije tu nisu stale, ističe Krivićev advokat, jer nakon što je izašao iz svoje sobe da

zapali cigaretu u dvorište škole, koje je također dio karantina, desio se novi incident: „Udario ga je dežurni policajac pesnicom u lice, a nakon što je pao, tukli su ga još četiri policajca“. Advokat smatra da nema nikakve sumnje da je Krivić stradao zbog vjerske i nacionalne netrpeljivosti policajaca. Nakon što je pretučen, policajci su ga vratili u karantin gdje je pretučen ležao dva sata prije nego je intervencijom advokata Tomića prebačen u bolnicu. Prethodno su ga, kako kaže njegov advokat, policajci molili da ovaj slučaj ne prijavljuje. Advokat navodi da ga je Ministar policije RS-a obavijestio da će pokrenuti disciplinski postupak protiv četiri policajaca među kojima je i Kristijan koji je prvi udario Krivića. Tomić također navodi da je u bolnici sačinjen korektan izvještaj, osim što je izostavljeno da je Krivić od strane policajaca udaran i nogama, te da je pečat na Izvještaj stavljen tek nakon njegovog upornog insistiranja. Majka Ermina Krivića navodi da je prilikom posjete zagrlila sina, jer ga nije vidjela nekoliko mjeseci, a policajac Kristijan mu je odmah zaprijetio vezivanjem, te dodala da je vidjela kako se ista pravila ne odnose na druga lica u karantinu koja normalno komuniciraju sa posjetiocima.

3. Diskriminacija u javnim ustanovama

Obilježavanje Svetog Save, kao krsne slave školskog sistema u bosanskohercegovačkom entitetu RS, usljed naglašenog religijskog i pravoslavnog karaktera nije prihvatljivo za Bošnjake. Činjenica da se u srednjim i osnovnim školama obilježava pravoslavna slava „Sveti Sava“, pokazuje da reforme obrazovanja u RS-u nisu uspješno provedene do kraja. Kako bi obrazovni proces u ovom entitetu bio uspostavljen po evropskim i svjetskim standardima, neophodno je da se ukinu svi elementi vjerske, nacionalne i svake druge diskriminacije. Planirano usklađivanje nastavnih planova i programa bosanskohercegovačkog entiteta RS i Republike Srbije, predstavlja kršenje Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju Bosne i Hercegovine. Onemogućavanje Bošnjacima izučavanje nastave na bosanskom jeziku i nacionalne grupe pred-

meta, krše se pored ostalih i vjerska prava muslimana Bošnjaka da na svome maternjem bosanskom jeziku i literaturi na maternjem bosanskom jeziku imaju nastavu iz vjeronauke i poučavaju vjeri kao temeljnom ljudskom pravu.

**Prijedor, 15.01.2020., Konkurs u Prijedoru:
Traži se profesor islamske vjeronauke,
prednost imaju borci i RVI Vojske RS**

JU Poljoprivredno-prehrambena škola, Prijedor raspisala je konkurs za upražnjeno radno mjesto profesora islamske vjeronauke. Na ovu diskriminaciju prvi je upozorio Mirsad Duratović, odbornik u Skupštini Grada Prijedora koji je na svom Facebook profilu napisao sljedeće: „Iako sam tačno prije godinu dana skrenuo pažnju na ovaj problem oni koji su pozvani da prvi reaguju nisu reagovali. JU Poljoprivredno-prehrambena škola, Prijedor raspisala Konkurs za upražnjeno radno mjesto: „Profesor ISLAMSKJE vjeronauke“, Pravilnikom o vrsti stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika u srednjim tehničkim i srednjim stručnim školama („Sl.glasnik RS“ broj: 29/12, 80/14 i 83/15) između ostalog prednost prilikom prijema u radni odnos, ukoliko bude prijavljenih, će imati kandidati sa utvrđenim statusom borca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske, utvrđenim statusu ratnog vojnog invalida Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske i utvrđenim statusom porodice poginulog borca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske“. Iz Ministarstva prosvjete i kulture RS su naveli da ukoliko dva ili više kandidata imaju jednak broj bodova, prednost ima kandidat koji ostvaruje prava u skladu sa zakonom kojim se uređuju pitanja prava boraca, ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca. Međutim, nisu odgovorili na pitanje da li je moguća izmjena pravilnika kako bi se u konkursima za prijem profesora islamske vjeronauke izostavila ova sporna uvjerenja. Istovremeno, odbornik u Skupštini grada Prijedora, Mirsad Duratović tvrdi da pravilnik o postupku za prijem u radni odnos u srednjoj školi i način bodovanja kriterijuma za prijem krši osnovna ljudska prava te da će tražiti ocjenu njegove ustavnosti. To nije obavezujući već posebni uslov koji kandidatu daje prednost nad ostalima, ali time se krši princip jednakih šansi. Krši se član 10. Ustava u kojem se navodi

da su svi građani jednaki bez obzira na rasu, pol, jezik, nacionalnu pripadnost, vjerospovijest, socijalno porijeklo, rođenje, obrazovanje, imovno stanje, političko i druga uvjerenja. Dodaje da se krše i odredbe da građani imaju pravo da pod jednakim uslovima budu primljeni u javnu službu i na radno mjesto.

Srebrenica, 29.01.2020., Učenici srpske nacionalnosti u Srebrenici objavili slike gdje veličaju četnike

Na Instagramu je postavljena fotografija sedam učenika sa šubarama, nastala u jednoj od učionica, a u naslovu je stajalo "Braća četnici". Fotografije su objavljene kada su u školi slavili pravoslavnu krsnu slavu Svetog Save, a nakon prvih kritika ponovno su se oglašili porukom „Ne stidimo se što smo Srbi i što su nam preci četnici“. U saopćenu Ministarstva kulture i prosvjete Republike Srpske navedeno je da pomenuta scena sa fotografije nije bila dio zvanične priredbe upriličene povodom školske slave Svetoga Save. Također je navedeno da je rukovodstvo i stručna služba škole obavili razgovor sa učenicima koji su objavili spornu fotografiju i izrekli im adekvatne mjere za neprimjereno ponašanje. Roditelji bošnjačkih učenika traže i da se što prije utvrdi novi Dan škole koji neće biti vezan uz nacionalne i vjerske praznike.

4. Govor mržnje i islamofobija

Twitter status, 30.04.2020., Rajko Vasić bivši ministar informisanja u prvoj Vladi RS ponovo vrijeđa žrtve genocida u Srebrenici

Rajko Vasić bivši ministar informisanja u prvoj Vladi RS u Twitter statusu napisao je: "Srebrenica odavno služi za pranje mrtvih i pranje para. Ko se čudi Srebrenoj malini." Ovo nije prvi put da se Vasić na ovakav način obraća putem društvenih mreža. Prije dvije godine je na identičan način vrijeđao Srebrenicu i počinjeni genocid na Bošnjacima. Dan prije obilježavanja 23. godišnjice genocida

u Srebrenici Vasić je zaprijetio novim genocidom u statusu: „Nešto mislim. Ako toliko volite taj Genocid nad vama, sačekajte sljedeću priliku”, koji je bio predmetom istrage SIPA-e i Tužilaštva BiH.

PREPORUKE

Komisija za slobodu vjere ima sljedeće preporuke:

1. Nužno je čim prije potpisati Ugovor između Bosne i Hercegovine i Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

2. Potrebno je provoditi različite projekte i edukacijske programe u cilju podizanja svijesti o potrebi osude i prevenciji napada na objekte i imovinu vjerskih zajednica na cijelom području Bosne i Hercegovine, te napade na vjerske objekte kroz izmjenu zakonskih propisa tretirati kao krivična djela počinjena iz mržnje i osigurati postavljanje nadzornih kamera, pogotovu na mjestima ponovljenih napada, kako bi se njihov broj smanjio, a počinioci lakše identifikirali. Potrebno je graditi uvjete za poboljšanje rada nadležnih organa kako bi počinioci napada na vjerske objekte bili strožije sankcionirani.

3. Potrebno je raditi na harmonizaciji zakonskih propisa u BiH s Evropskom konvencijom o osnovnim ljudskim pravima i slobodama, te Zakonom o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica, kao i sa propisima i ustaljenom praksom Ujedinjenih naroda, Vijeća Evrope i OSCE-a kako bi sloboda vjere bila adekvatno osigurana i zaštićena.

4. S obzirom da su sve češće pritužbe na povredu vjerskih prava na radnom mjestu, predlažemo sljedeće:

- Potrebno je usvojiti zakonske odredbe koje bi omogućile neplaćeno odsustvo petkom za obavljanje džuma-namaza¹⁷ ili mogućnost da se taj sat naradi u toku sedmice, te omogućiti obavljanje namaza/molitve na radnom mjestu kada to uvjeti i poslovni proces omogućavaju na način da se omogući pauza u trajanju od 10 min.¹⁸

17 Zakon o radu Federacije BiH sadrži ovu odredbu (čl. 44. navodi da je „poslodavac dužan“ omogućiti radniku na njegov zahtjev odmor u trajanju od jednog sata za jedan dan u sedmici) međutim, zakoni o radu u RS-u i Distriktu Brčko nemaju takvu odredbu.

18 GUIDELINES FOR LEGISLATIVE REVIEWS OF LAWS AFFECTING RELIGION OR BELIEF usvojen od strane Venecijanske komisije na 59. plenarnoj sjednici (Venecija, 18-19.

- Potrebno je da Pravila službe ili Pravila odijevanja u određenim institucijama omoguće razumno prilagođavanje uzimajući u obzir vjerske razloge.

PRILOG IZVJEŠTAJU PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Vlada Kantona Sarajevo

28.01.2020. godine Vlada KS donijela je zaključak kojim se nalaže svim organima uprave, upravnim organizacijama, javnim ustanovama i preduzećima (škole, zdravstvene i ustanove socijalne zaštite i dr.) čiji je osnivač Kanton Sarajevo, a koje pružaju usluge ishrane, da prilagode jelovnike tradicionalnim i vjerskim običajima građana.

“Obaveza je da, uvažavajući Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u BiH i poštujući tradicionalne zahtjeve nacionalnih i vjerskih običaja (**halal proizvodi, halal klanje, košer hrana, posna hrana u skladu sa kanonskim propisima Srpske pravoslavne crkve, vegetarijanska hrana** i sl.), normativno propišu da se u dane posta osigurava korisnicima obroka - licima koja izraze za tim želju, da se tekući i/ili suhi obrok priprema i dijeli prema tradicionalnim običajima vjere, da se organizacija ishrane u vrijeme vjerskih praznika usklađuje sa nacionalnim i vjerskim specifičnostima, da se ishrana organizira na način da se ispoštuje vjerski propis i redovita ishrana, da se asortiman i norme potrošnje artikala ishrane usklađuju sa vjerskim običajima.”

Imajući u vidu činjenicu da je za usklađivanje normativnih akata u skladu sa predloženim zaključkom potrebno određeno znanje vjerskih propisa i običaja u ishrani za vjernike, nosiocima aktivnosti iz ovog zaključka Vlada je preporučila da se konsultiraju sa nadležnim crkvama i vjerskim zajednicama.

Komisija je zadovoljna saradnjom državnih institucija u predmetima koji su tretirani u 2020. godini, kao i korektnim odgovorima institucija na zahtjev Komisije da se očituju o pojedinim predmetima.

